Jyrki Auronen

rehtori, Voisalmen koulu

Voisalmentie 19

53920 Lappeenranta

ASIANTUNTIJALAUSUNTO

3.4.2022

Eduskunnan lakivaliokunta

ASIANTUNTIJALAUSUNTO KANSALAISALOITTEESEEN KAA 5/2021 JA LAKIALOITTEESEEN LA 12/2019

Asiantuntijalausunto kansalaisaloitteeseen KAA 5 2021 ja lakialoitteeseen LA 12 2019

Taustaa Etelä-Karjalan malliin

Etelä-Karjalassa perustettiin vuonna 2018 Lainvastaisten tekojen työryhmä, joka koostuu kuntien eri viranomaisista, Eksoten, Etelä-Karjalan pelastuslaitoksen ja poliisin edustajista. Työryhmä on laatinut koko maakuntaan yhteisen ohjeistuksen, jonka mukaisesti lainvastaisiin tekoihin puututaan kouluissa. Toimintamalli, joka löytyy tästä, on ollut käytössä vuodesta 2019 lähtien. Käytämme termiä lainvastaiset teot, koska alle 15-vuotiaat eivät ole rikosoikeudellisessa vastuussa. Työryhmä jatkaa toimintaa ja kehittää toimintamallia tarpeen mukaan.

Toimintamallin tavoite
Keskeiseksi ongelmaksi työryhmässä koettiin se, että kouluissa tapahtuvia lainvastaisia tekoja käsitellään liian usein kiusaamisena. Toimintamallin keskeiset tavoitteet:

- Lapset, nuoret, huoltajat ja koulujen henkilökunta **tunnistavat ja tiedostavat** sen, että
    - tekojen vakavuutta on kuvattava niiden oikeilla nimillä ja tekotavoilla,
    - lainvastainen teko ei voi lieventyä kiusaamiseksi vain siksi, että se tapahtuu koulun alueella,
    - koulu ei voi olla lain näkökulmasta erillinen saareke,
    - teoilla on seuraamuksensa.
- **Yhtenäistää** koulujen toimintatapoja haasteellisissa tilanteissa.
- **Ennaltaehkäistä** lainvastaisia tekoja.
- **Lisätä yhteistyötä** eri viranomaisten kesken**.**

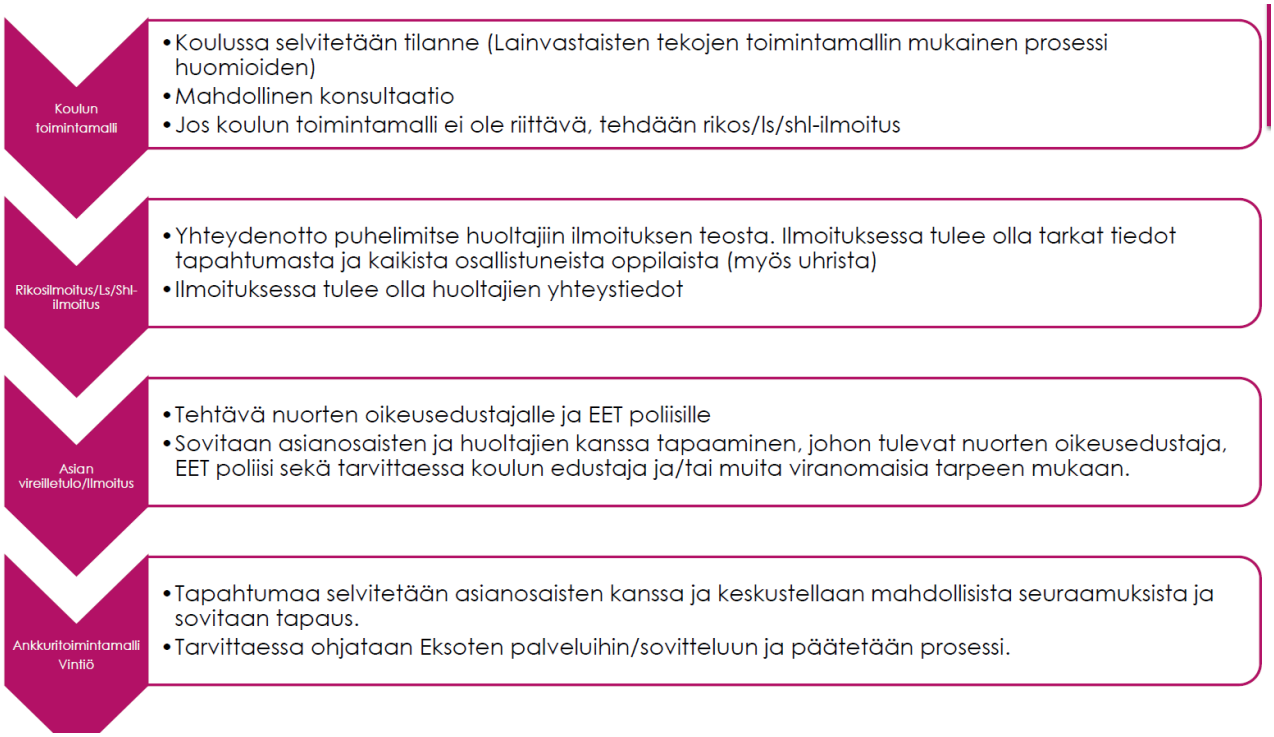
Normaaliin kasvuun ja kehitykseen kuuluu haasteita. Myönteisten sosiaalisten suhteiden luomisessa ja ylläpitämisessä on lähes kaikilla ajoittain vaikeuksia. Nämä taidot ovat koululaisilla vasta kehittymässä ja sen vuoksi ristiriitoja koululaisten välillä esiintyy. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamisen ja kehittämisen kautta luodaan myönteistä toimintakulttuuria, joka estää ja vähentää kiusaamista sekä lainvastaisia tekoja merkittävästi. Useimmat kouluissa tapahtuvat ristiriitatilanteet ovat selvitettävissä koulun omien ojennus- ja kurinpitotoimien avulla. Normaaliin kasvuun ja kehitykseen ei kuitenkaan kuulu sellaiset teot, jotka täyttävät rikoksen tunnusmerkistön. Niiden selvittäminen kuuluu muille kuin kouluviranomaisille.

Kokemuksia toimintamallista

Alla on kuvattu prosessi, miten lainvastaisiin tekoihin puututaan Etelä-Karjalassa. Kokemukset em. toimintamallista ovat olleet pääosin myönteisiä. Yhteistyö eri viranomaisten kanssa on tiivistynyt ja yhteinen ymmärrys puuttua lainvastaisiin tekoihin on lisääntynyt. Lisäksi uusintarikollisuus on vähentynyt merkittävästi. Vain harvat lapset tai nuoret ovat uusineet tekojaan sen jälkeen, kun heidän tapauksensa on käsitelty alla kuvatun prosessin mukaisesti. Erityisesti koulujen rehtorit ja henkilökunta (myös lukioissa) ovat kokeneet hyväksi sen, että heillä on olemassa selkeät ohjeet, joiden avulla lainvastaisiin tekoihin tai rikoksiin voidaan/tulee kouluissa puuttua. Poliisin ja nuorten oikeusedustajien konsultaatiomahdollisuus koetaan erittäin tärkeänä.

Haasteena on se, miten tietoisuutta toimintamallista ja toimintatavoista pidetään yllä vuosi toisensa perään niin oppilaiden, henkilökunnan kuin huoltajienkin keskuudessa. Ilman kertausta asiat unohtuvat.

Prosessikaavio lainvastaisiin tekoihin puuttumiseksi

Lausunto kansalaisaloitteeseen ja lakialoitteeseen

Edellä kuvatun toimintamallin kaltaisen toiminnan lisääminen, kehittäminen ja laajentaminen tuo uskoakseni myös tulevaisuudessa merkittävää apua lainvastaisiin tekoihin ja rikoksiin puuttumiseksi kouluissa. Em. kokemusten perusteella en pidä koulukiusaamisen ja/tai kouluväkivallan kirjaamista rikoslakiin tarpeellisena. Koulussa tapahtuvia lainvastaisia tekoja tai rikoksia ei voida erottaa vapaa-aikana tapahtuvista teoista, vaan kaikkialla niihin tulee suhtautua ja puuttua yhtä vakavasti. Alle 15-vuotiaat eivät ole rikosoikeudellisessa vastuussa, joten perusopetusikäisistä kansalaisaloitteen ja lakialoitteen mukaiset lisäykset rikoslakiin koskisivat vain pientä osaa oppilaista.

Lappeenrannassa 3.4.2022

Jyrki Auronen

rehtori, Voisalmen koulu